

Universiteiten van Nederland

Minister van OCW

Datum 19 maart 2024

Ons kenmerk UNL 24/018 U

Bijlagen

1. Factsheet internationalisering universiteiten
2. Memo vervolproces maatregelenpakket en stand van zaken implementatie
3. Het reeds gepubliceerde maatregelenpakket versterken Nederlandse taal en beheersen internationale instroom (zoals gepubliceerd op 8 februari 2024)

Onderwerp **Zelfregie universiteiten internationalisering**

Geachte minister Dijkgraaf,

Internationale samenwerking en internationale mobiliteit van studenten en wetenschappers zijn van zeer groot belang voor de Nederlandse universiteiten en de samenleving. De slimste breinen van over de hele wereld trekken naar Nederland en studenten kunnen in een 'international classroom' van elkaar en van (internationale) wetenschappers en docenten leren. Bedrijven, overheden en publieke organisaties werken samen met de beste wetenschappers en dat is goed voor onze lokale, regionale en nationale economie. Hiermee delen we uw visie op internationalisering, zoals u die in uw brief aan de Kamer op 21 april 2023 formuleerde. In deze brief gaf u aan dat de internationale dimensie van het hoger onderwijs en onderzoek een belangrijke toegevoegde waarde heeft voor de student, de onderwijsinstelling, de samenleving en de (kennis)economie. We benoemen deze positieve waarde van internationalisering nadrukkelijk in de inleiding van ons maatregelenpakket, omdat het wat de universiteiten betreft heel helder moet zijn dat het hier in de basis gaat om een positieve ontwikkeling. Ook gezien de recente discussie en zorgen over het Nederlandse vestigingsklimaat, is het van groot belang deze positieve aspecten te blijven benadrukken.

Tegelijkertijd delen we ook uw constatering dat door de internationalisering van universiteiten de afgelopen jaren verschillende knelpunten zijn ontstaan. De universiteiten willen hiervoor verantwoordelijkheid nemen en deze in gezamenlijkheid oplossen, juist om het publieke draagvlak en de meerwaarde van internationalisering te behouden. Internationalisering van het wetenschappelijk onderwijs is in de basis iets positiefs, maar alleen wanneer er recht wordt gedaan aan de verwachtingen van de omgeving van de universiteit. De positie van het Nederlands is daarvan onderdeel, maar bijvoorbeeld ook de arbeidsmarktverwachtingen. Speciale aandacht moet ook uitgaan naar regionale diversiteit; denk aan de situatie op de woningmarkt en de regionale economie, maar ook aan de demografische ontwikkeling.

In de zomer van 2023 zijn de universiteiten daarom gestart met gesprekken over zelfregie van de universiteiten op het gebied van internationalisering. U hebt ons in uw brieven van 14 november 2023 en 30 januari 2024 ook opgeroepen tot een dergelijke aanpak (mede naar aanleiding van de motie Hertzberger). Middels deze brief delen we met u de resultaten van onze zelfregie. Hierin kiezen universiteiten expliciet voor tweetaligheid, door

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

Universiteiten van Nederland

aan de grote Engelstalige bachelors ook Nederlandstalige varianten toe te voegen. Op deze manier versterken we het Nederlands op onze universiteiten, zonder het goede van het Engels kwijt te raken. Hiervoor hebben wij wel de juiste wettelijke instrumenten nodig. Specifiek is de capaciteitsfixus op een traject essentieel om de plannen van universiteiten te implementeren. Ook de Tweede Kamer heeft zich recent uitgesproken voor het wettelijk mogelijk maken van dit instrument, met het aannemen van het amendement Martens-America. Zodra de instrumenten beschikbaar zijn, kunnen we op de instroom sturen door bij de Engelstalige varianten een capaciteitsfixus in te voeren, zonder daarmee Nederlandse studenten ook automatisch met een fixus te confronteren.

Resultaat van zelfregie universiteiten

Graag informeren we u met deze brief over de voortgang van de zelfregieaanpak van de universiteiten op het gebied van internationalisering. Dit doen we in verschillende bijlagen bij deze brief:

- Bijlage 1 bevat feiten en cijfers over de uitgangssituatie. Denk aan: hoe groot is het percentage internationale studenten en wat is de voertaal van de bacheloropleidingen?
- Bijlage 2 bevat een memo waarin staat beschreven op welke wijze universiteiten zowel de komende periode als structureel uitvoering geven aan de bestuurlijke afspraken uit het reeds gepubliceerde maatregelenpakket (ook te vinden in bijlage 3). Hiernaast kunt u in dit memo een eerste beeld vinden van de uitwerking van het maatregelenpakket door de universiteiten. Voor het volledig uitwerken van een implementatieplan heeft elke universiteit meer tijd nodig, mede gelet op de wenselijkheid en noodzaak van goede afstemming met faculteiten en medezeggenschap. We verwachten in oktober 2024 een totaalbeeld te kunnen geven van alle definitieve implementatieplannen. Vooruitlopend hierop hebben we geïnventariseerd welke concrete acties op dit moment in voorbereiding zijn. Op basis hiervan schetsen we een eerste beeld van de concrete uitwerking die het maatregelenpakket zal krijgen. Ook is uitgewerkt hoe universiteiten de monitoring en besluitvorming rond het maatregelenpakket op de lange termijn vormgeven.
- Bijlage 3 bevat het reeds op 8 februari 2024 gepubliceerde 'Maatregelenpakket zelfregie: versterken Nederlandse taal en beheersen internationale instroom'. Universiteiten voelen gezamenlijk de verantwoordelijkheid om maatregelen te nemen en zijn met elkaar unaniem tot bestuurlijke afspraken over dit maatregelenpakket gekomen. Daarbij is relevant dat de precieze knelpunten, en dus de gewenste aanpak, per universiteit verschillen. Het pakket schetst daarom de maatregelen op hoofdlijnen, zoals 'meer Nederlandstalige opleidingen'. De individuele universiteiten zijn nu aan de slag met de uitwerking hiervan, zoals 'opleiding x wordt vanaf collegejaar y in het Nederlands aangeboden'.

Zelfregie als governancemodel

Universiteiten zijn via een proces van zelfregie tot bestuurlijke afspraken gekomen over maatregelen om de Nederlandse taal te versterken en de internationale bachelorinstroom te beheersen. Graag lichten wij in deze brief toe hoe universiteiten tegen zelfregie als governancemodel aankijken. In de WHW liggen de bevoegdheden om te besluiten over hoe universitair onderwijs en onderzoek worden vormgegeven bij instellingsbesturen en decanen. Dit betekent dat universiteiten autonoom zijn in de wijze waarop zij hun onderwijs en onderzoek vormgeven. Deze autonomie van universiteiten is een groot goed, omdat autonomie nodig is om de academische vrijheid van universiteiten te waarborgen en daarmee de hoogste kwaliteit van onderwijs en onderzoek te kunnen bieden. Tegelijkertijd zien universiteiten dat er vanuit de samenleving vragen op de sector afkomen, waar gezamenlijk beleid voor nodig is.

Daarom hebben universiteiten uitgesproken meer zelfregie te willen gaan voeren, waarbij universiteiten zelfregie definiëren als *een vorm van governance waarmee universiteiten vanuit een positie van autonomie gezamenlijk een visie hebben op en afspraken maken over ingewikkelde stelselbrede vraagstukken*. UNL ziet zelfregie als een goede manier om het aanbod van de sector (zowel in onderwijs als onderzoek) in afstemming te optimaliseren, met behoud van autonomie. Het versterkt potentieel de profilering en positionering van de verschillende universiteiten en het bespoedigt investeringen in grote infrastructuur of grootschalige vernieuwing.

Universiteiten van Nederland

Universiteiten hebben al eerder zelfregie gevoerd, bijvoorbeeld bij het opstellen van de sectorplannen, bij de verdeling van de starters- en stimuleringsbeurzen en op het thema kennisveiligheid (met de publicatie van het Kader kennisveiligheid universiteiten). Met de publicatie van het maatregelenpakket voeren universiteiten nu ook zelfregie op taal en de internationale bachelorinstroom. Vanaf komend academisch jaar gaan universiteiten daarnaast zelfregie voeren op een evenwichtig opleidingsaanbod.

Universiteiten hebben de zelfregie op taal en internationale bachelorinstroom tot stand gebracht door in verschillende bestuurlijke en ambtelijke gremia intensief het gesprek te voeren over maatregelen. Hierbij zijn telkens de volgende uitgangspunten van belang geweest:

- De sector moet maatregelen nemen op het gebied van taal en internationale bachelorinstroom, die recht doen aan de ontstane knelpunten, maar waarbij tegelijkertijd niet de meerwaarde van internationalisering verloren gaat.
- Er moet ruimte zijn voor de verscheidenheid die het universitaire landschap rijk is. Dit betekent ruimte voor individuele profielen van instellingen en rekening houden met regionale economische verschillen en demografische ontwikkelingen.
- Universiteiten moeten er gezamenlijk uitkomen. Alle instellingen doen mee.

Deze uitgangspunten hebben tot een intensief bestuurlijk proces geleid, waarbij universiteiten een gedeelde visie hebben geformuleerd. Hierbij zijn universiteiten het moeilijke gesprek niet uit de weg gegaan. Uiteindelijk heeft dit tot bestuurlijke afspraken geleid over maatregelen die universiteiten nemen. In de implementatiefase (waar de universiteiten nu in zitten) blijven bovenstaande uitgangspunten van toepassing.

Voor een succesvol resultaat van onze zelfregie is het noodzakelijk om de juridische kaders te kennen waarbinnen universiteiten zelfregie voeren. Het is essentieel dat universiteiten beschikking krijgen over de benodigde sturingsinstrumenten en daarnaast is het van groot belang om zo snel als mogelijk duidelijkheid te krijgen over welke definities van Nederlandstaligheid en Engelstaligheid worden gehanteerd in de concept-Wet Internationalisering in Balans.

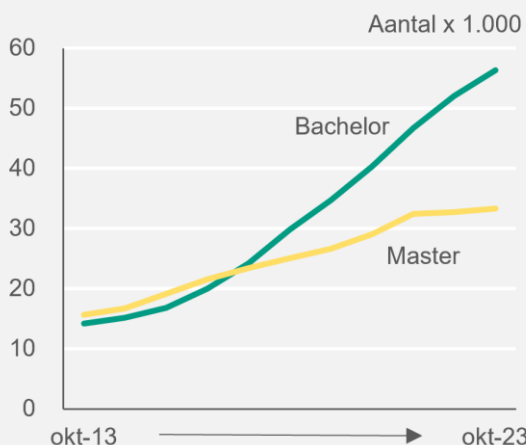
Tot slot

In uw brief van 30 januari 2024 geeft u aan graag het gesprek met de universiteiten over onze aanpak van zelfregie voor te zetten. Wij delen deze wens en lichten onze aanpak en de tot nu toe bereikte resultaten graag nader toe tijdens een gesprek.

Met vriendelijke groet,

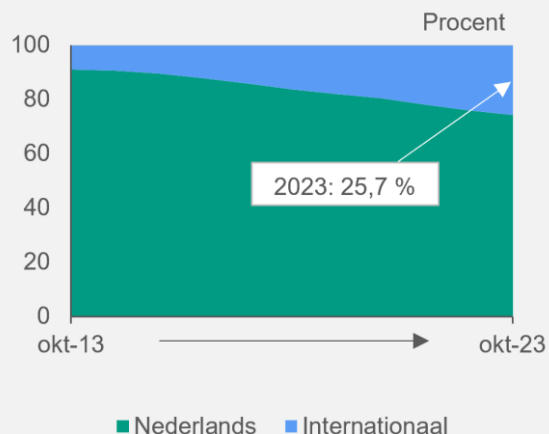
Jouke de Vries

1 Internationalisering universiteiten Ingeschreven internationale wo-studenten

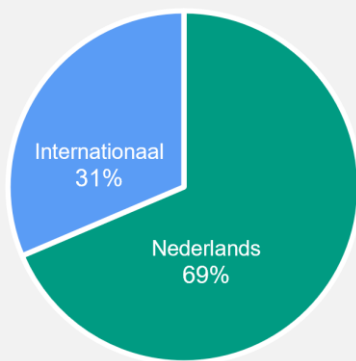
Bron: ROD2023, DUO/UNL (2024)

2 Nederlands en internationaal Aandeel internationale en Nederlandse bachelorstudenten, alle inschrijvingen

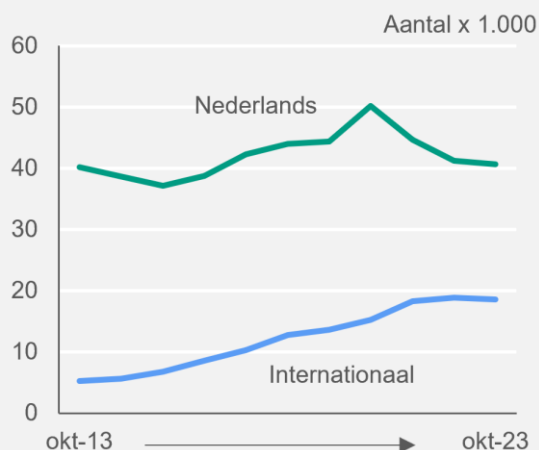
Bron: ROD2023, DUO/UNL (2024)

3 Verhouding instroomcijfers Eerstejaars bachelorstudenten, Nederlands en internationaal, 1 okt '23

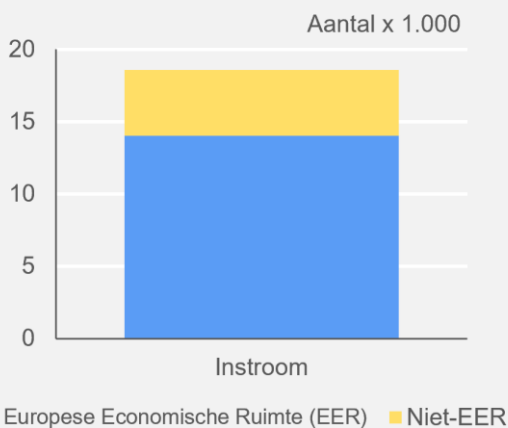
Bron: ROD2023, DUO/UNL (2024)

4 Ontwikkeling instroom Eerstejaars bachelorstudenten, Nederlands en internationaal

Bron: ROD2023, DUO/UNL (2024)

5 Wel of niet Europees Herkomst internationale eerstejaars bachelorstudenten, 1 okt '23

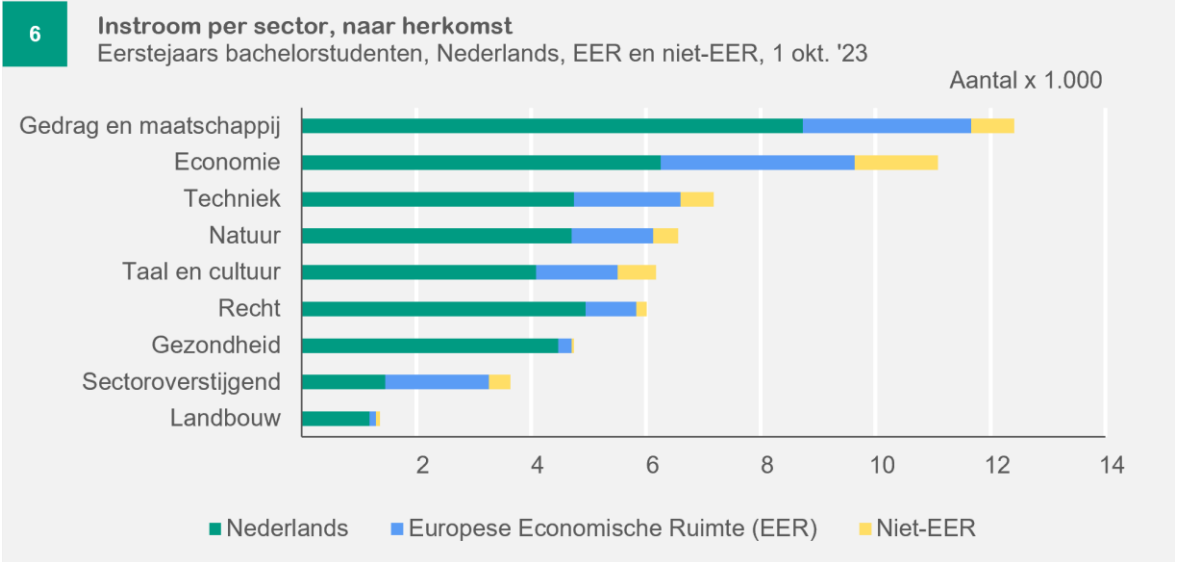

Bron: ROD2023, DUO/UNL (2024)

Noot

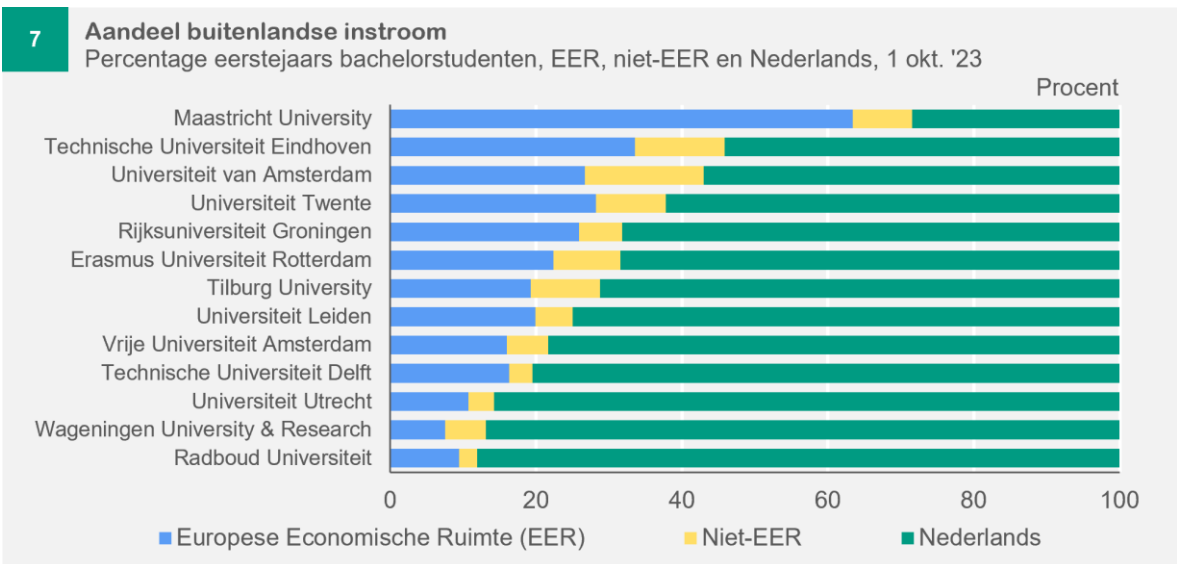
Instroomcijfers hebben betrekking op alle bachelorstudenten die zich voor het eerst hebben ingeschreven aan een Nederlandse universiteit.

Cijfers over **inschrijvingen** hebben betrekking op de volledige studentenpopulatie, dus ook studenten die ook eerder al stonden ingeschreven aan een Nederlandse universiteit.

N.B. De sector 'onderwijs' blijft buiten beschouwing.

Bron: ROD2023, DUO/UNL (2024)

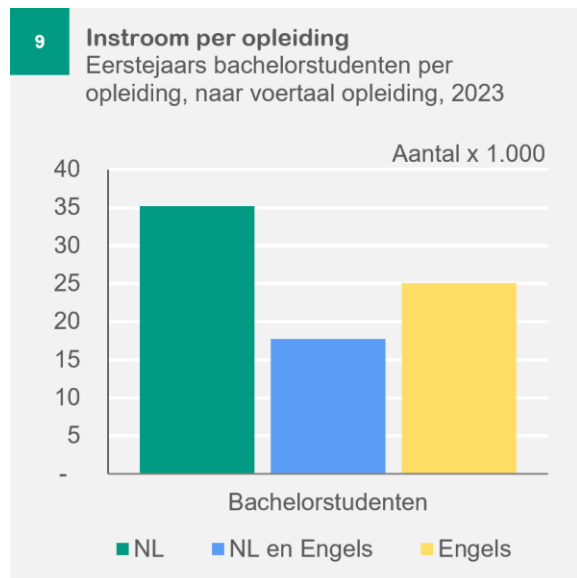

N.B. Open Universiteit is niet meegenomen in het overzicht.

Bron: ROD2023, DUO/UNL (2024)

Bron: Opgave universiteiten (2024)

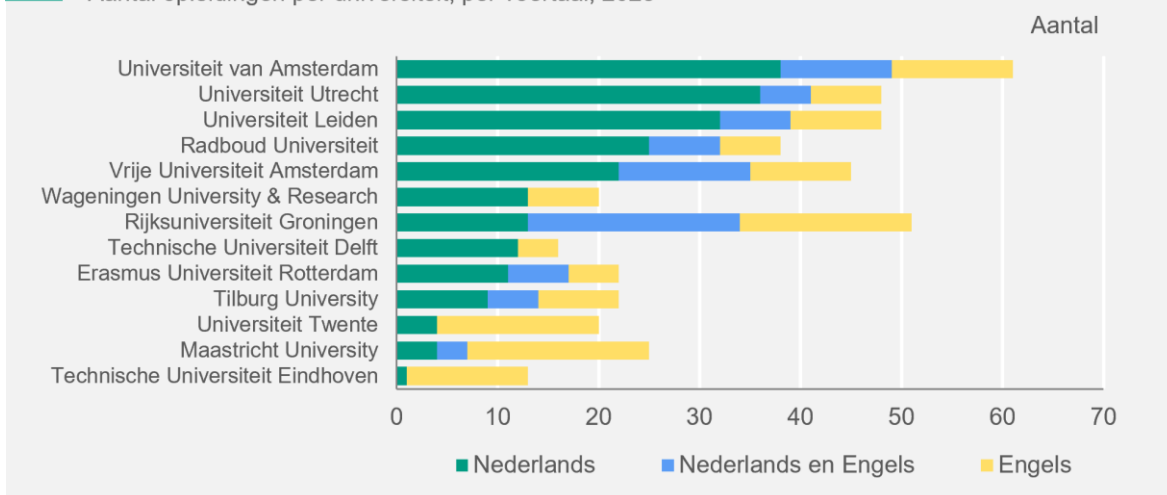

Bron: ROD2023, DUO/UNL, opgave universiteiten (2024)

10

Aanbod bacheloropleidingen

Aantal opleidingen per universiteit, per voertaal, 2023

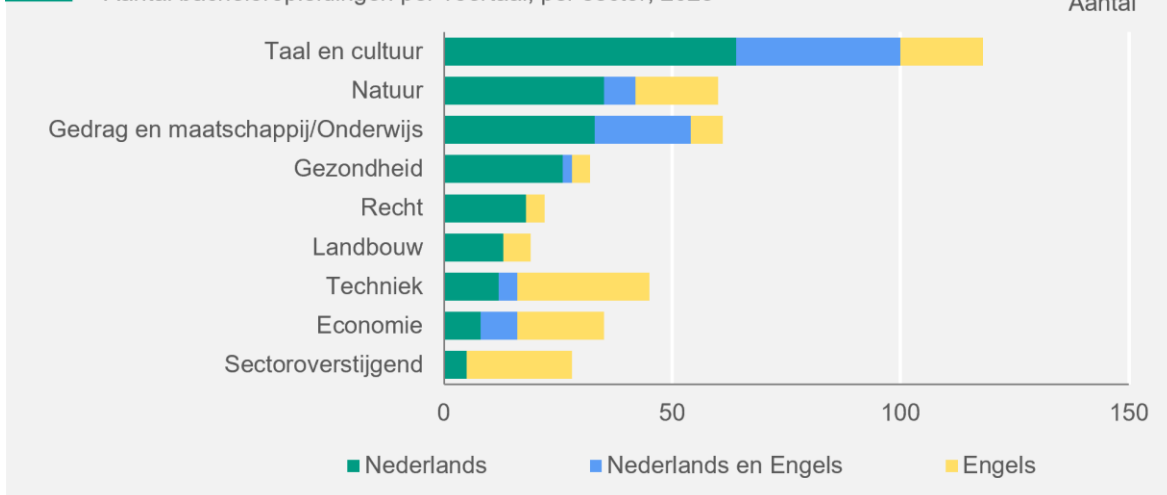
N.B. Open Universiteit is niet meegenomen in het overzicht.

Bron: Opgave universiteiten (2024)

11

Aanbod per sector

Aantal bacheloropleidingen per voertaal, per sector, 2023

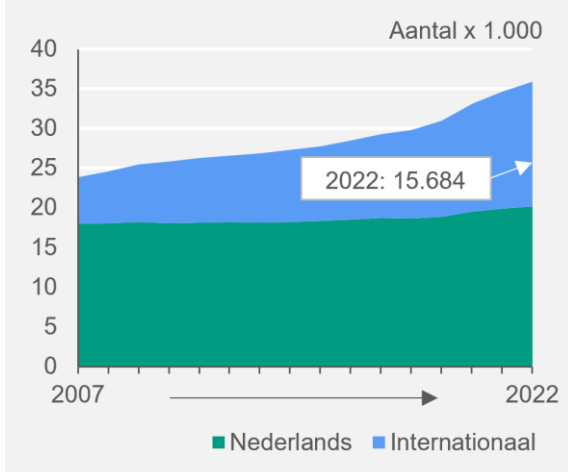

Bron: Opgave universiteiten (2024)

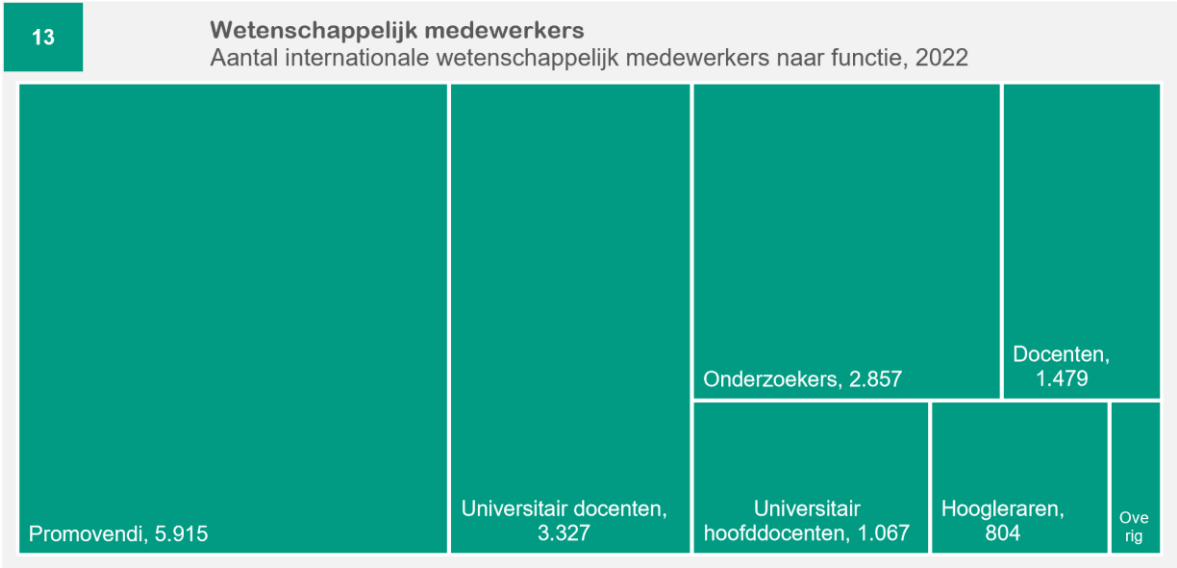
12

Internationaal personeel

Aantal wetenschappelijk medewerkers naar nationaliteit

Bron: WOPI 2022, UNL (2024)

Bron: WOPI 2022, UNL (2024)

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2024)

Noot

In figuur 14 is voor alle internationale academici die in een gegeven studiejaar een wo-diploma behaalden, nagegaan hoeveel procent een jaar later in Nederland werkt en/of een uitkering ontvangt. Personen die zijn teruggekeerd in het bekostigd onderwijs zijn niet meegeteld.

Memo

19 maart 2024

Vervolproces maatregelenpakket en stand van zaken implementatie

Inleiding

Op 8 februari jl. heeft Universiteiten van Nederland (UNL) het Maatregelenpakket versterken Nederlandse taal en beheersen internationale instroom gepubliceerd. In dit memo deelt UNL nu met minister Dijkgraaf een eerste beeld van de implementatie van dit maatregelenpakket door universiteiten.

1 Vervolproces op middellange termijn

Nu de universiteiten met elkaar bestuurlijke afspraken hebben gemaakt over beheersing van de internationale bachelorinstroom en het versterken van de Nederlandse taal, zijn individuele instellingen aan de slag met de implementatie daarvan. Elke universiteit werkt aan een eigen implementatieplan waarin invulling wordt gegeven aan de verschillende maatregelen. Universiteiten verwachten de implementatieplannen voor de zomer in concept gereed te hebben, zodat deze na de zomer met de medezeggenschap kunnen worden besproken.

Veel maatregelen kunnen universiteiten zelfstandig in uitvoering brengen. Voor andere maatregelen is intensievere afstemming op UNL-niveau nodig. Dit geldt met name voor de maatregelen waarbij is ingezet op de beheersing van de instroom van internationale studenten: (I) Nederlandstalige tracks toevoegen aan Engelstalige bachelors, (II) Engelstalige bachelors omzetten naar het Nederlands en (III) op Engelstalige tracks capaciteitsfixi invoeren. Universiteiten willen met elkaar tot afspraken komen om overlap en waterbedeften te voorkomen.

Dit doen universiteiten door het volgende stappenplan te doorlopen:

- 1 UNL verzamelt de universitaire plannen voor bovengenoemde drie maatregelen.
- 2 De landelijke domeinoverleggen van decanen krijgen gebundeld de plannen voor de opleidingen binnen hun vakgebied, en analyseren wat deze plannen betekenen voor hun discipline.
- 3 Rectoren komen in UNL-verband samen en bespreken de plannen van de individuele instellingen en de analyses van de domeinoverleggen van decanen, en stemmen (aangepaste) besluitvorming onderling af om tot een verantwoord sectorbeeld te komen. Daarbij wegen zij in ieder geval het volgende:
  - a) toegankelijkheid voor Nederlandse studenten;
  - b) een goede onderbouwing van de gemaakte (taal)keuzen;
  - c) arbeidsmarktoverwegingen/aansluiting bij tekortsectoren en zo mogelijk verantwoorde krimp of gerichte groei;
- 4 De CvB's komen vervolgens met een implementatieplan voor de eigen instelling en leggen dit voor aan de medezeggenschap.

De opbrengsten van bovenstaand stappenplan zullen worden verwerkt in de definitieve implementatieplannen van de instellingen. Belangrijk om hierbij op te merken is dat capaciteitsfixi op trajecten, ervan uitgaand dat het amendement Martens-America door de Eerste Kamer wordt aangenomen, op z'n vroegst in het studiejaar

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

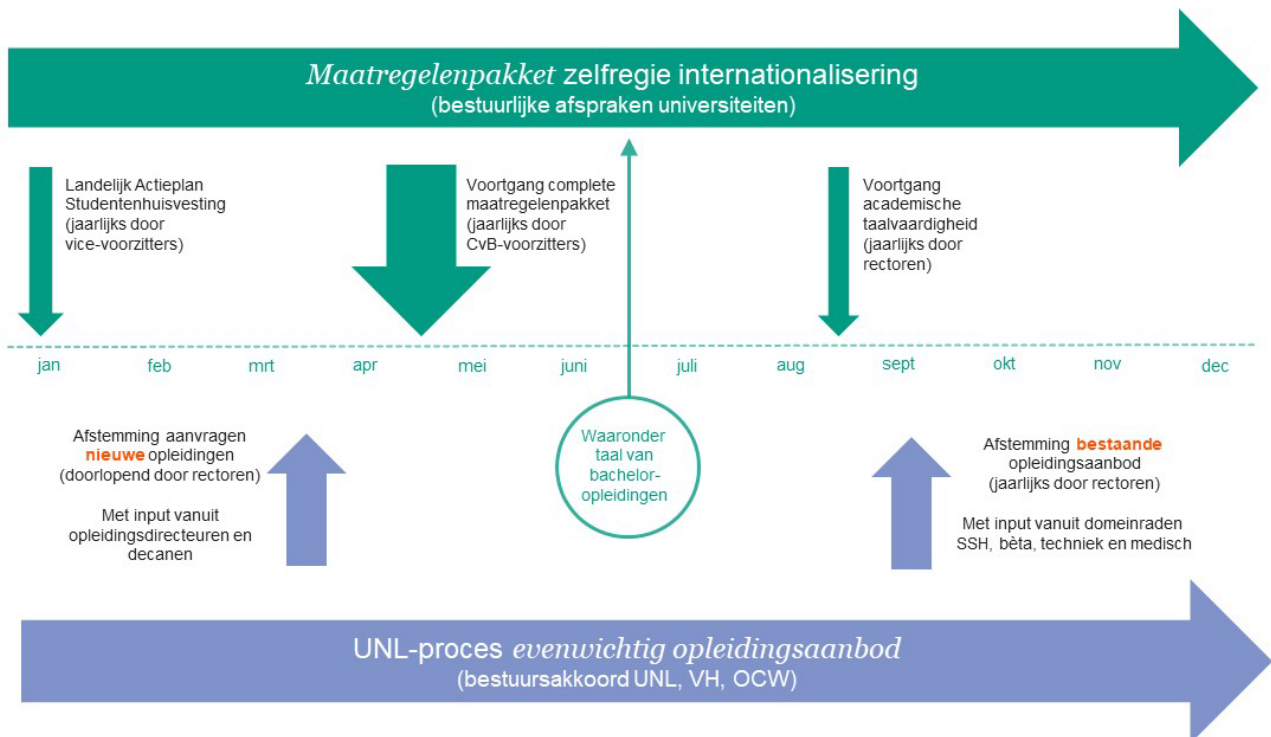
KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

2025/2026 kunnen worden ingevoerd. Komend academisch jaar kunnen universiteiten dus nog niet via een fixus op een track sturen op de internationale bachelorinstroom.

2 Verweven in bestuurlijke processen op lange termijn

Het maatregelenpakket van UNL is geen eenmalige ingreep, maar heeft als doel de internationalisering ook op langere termijn in balans te brengen en te houden. Daarom wordt het maatregelenpakket verweven in de bestaande bestuurlijke processen van UNL. Deze bestuurlijke processen sluiten aan bij de autonome positie van universiteiten en de wijze waarop colleges van bestuur in overleg met de medezeggenschap de landelijke afspraken vertalen in besluiten die passend zijn bij de eigen situatie en context. Figuur 1 geeft visueel weer hoe de bestuurlijke afspraken uit het maatregelenpakket in de bestaande bestuurlijke processen worden verweven.

Bovenstaande tijdlijn is een indicatie, de daadwerkelijke planning wordt afgestemd op momenten waarop bijv. aanvragen voor nieuwe opleidingen moeten worden ingediend of de benodigde data beschikbaar is.

Figuur 1

In het bestuursakkoord hoger onderwijs en wetenschap hebben universiteiten in het kader van macrodoelmatigheid met de minister afgesproken structureel te reflecteren op het nieuwe en bestaande opleidingsaanbod. Daarom hebben universiteiten een nieuw 'proces evenwichtig opleidingsaanbod' ingericht. Diverse maatregelen uit het maatregelenpakket worden hierin jaarlijks besproken:

- Het proces evenwichtig opleidingsaanbod wordt zo ingericht dat de voertaal van bacheloropleidingen een expliciet onderdeel van het gesprek over het bestaande opleidingsaanbod wordt. Op deze manier wordt verankerd dat structureel vanuit een landelijke bril wordt gekeken naar de hoeveelheid Nederlandstalig en anderstalig bacheloraanbod.

- Universiteiten hebben voor nieuwe opleidingen afgesproken dat zij op landelijk niveau zullen afstemmen over de nieuwe aanvragen voor opleidingen. De momenten waarop dit op de UNL-agenda wordt geagendeerd worden afgestemd op de momenten waarop universiteiten aanvragen moeten doen bij het CDHO voor nieuwe opleidingen. Het doel van deze bespreking is om met elkaar af te stemmen hoe het totale opleidingsaanbod in de sector eruit zou moeten zien om een optimaal en regelmatig vernieuwd aanbod te kunnen bieden, dat aansluit bij de behoeften van de Nederlandse samenleving en studenten.
- Jaarlijks zal bestuurlijk worden afgestemd over het bestaande aanbod, op basis van beschikbare data over opleidingen en de arbeidsmarkt. Bij de domeinraden wordt hiervoor input en advies opgehaald.

Jaarlijks bespreken universiteiten daarnaast de voortgang op het complete maatregelenpakket, waaronder studentenhuisvesting en de voortgang op het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting.

In bijlage 1 kunt u een overzicht vinden van hoe de verschillende onderwerpen worden verweven in de bestuurlijke processen en op basis van welke parameters universiteiten het jaarlijkse gesprek gaan voeren.

3 Stand van zaken voortgang implementatieplannen

Zoals gezegd werken alle universiteiten op dit moment aan implementatieplannen voor het maatregelenpakket. In dit deel van het memo wordt de eerste stand van zaken van de implementatie van het maatregelenpakket gedeeld. Deze voornemens van de instellingen worden hieronder op *sectorniveau* geschetst. Het is van belang om te benadrukken dat het hieronder geschetste beeld een momentopname is van de voortgang van de implementatie. Instellingsbesturen zijn de implementatieplannen nog aan het ontwikkelen en het gesprek met de medezeggenschap moet nog worden gevoerd. Universiteiten willen het gesprek met de medezeggenschap open kunnen voeren. Daarom kunnen definitieve plannen verschillen van het hieronder geschetste beeld.

Formele voertaal

In aanvulling op het gepubliceerde maatregelenpakket hebben universiteiten ook afspraken gemaakt over de formele voertaal. Universiteiten spreken af dat zij als formele voertaal Nederlands gebruiken, bijvoorbeeld voor bestuursbesluiten en formele regelingen zoals de OER. Op veel universiteiten worden deze besluiten en regelingen vervolgens ook in het Engels aangeboden. Overleggen zijn in het Nederlands, meertalig of daar waar relevant Engels, afhankelijk van de samenstelling van het overleg. Communicatie vanuit het CvB naar studenten en medewerkers is Nederlandstalig of tweetalig.

I. Stand van zaken opleidingstaal en capaciteitsfixi

Instellingen hebben hun eerste voornemens met elkaar gedeeld voor het omzetten van bachelors naar het Nederlands, het toevoegen van Nederlandstalige varianten en de invoering van een capaciteitsfixus op de Engelstalige variant. Dit betekent dat stap 1 uit het stappenplan in paragraaf 1 van dit memo hiermee voltooid is. Hieronder kunt u per HOOP-gebied een overzicht van de huidige voornemens van de instellingen vinden. De opleidingen die in de tabel onder NL & ENG vallen, zijn zowel in het Nederlands als in het Engels te studeren.

Met de voornemens van de universiteiten stijgt het aandeel bacheloropleidingen dat in het Nederlands wordt aangeboden van 70% naar 79%. Dat komt met name doordat 35 Engelstalige opleidingen een Nederlandstalige variant zullen krijgen. Vooral in de sectoren Economie en Techniek zullen meer opleidingen tweetalig worden aangeboden dan nu het geval is. Bij 27 opleidingen zal een fixus op de Engelstalige variant worden ingesteld. De meeste capaciteitsfixi worden ingevoerd in het HOOP-gebied Gedrag en Maatschappij, waardoor de studentaantallen in die opleidingen beter beheerst kunnen worden.

Sector (HOOP-gebied)	Aantal bachelor-opleidingen	Voertaal bacheloropleidingen 2023			Voorgenomen voertaal bacheloropleidingen			Voorgenomen fixi op Engelstalige tracks
		NL	NL & ENG	ENG	NL	NL & ENG	ENG	
		Aantal (percentage)			Aantal (percentage)			
Economie	35	8 (23%)	8 (23%)	19 (54%)	9 (26%)	19 (54%)	7 (20%)	6
Gedrag en maatschappij	61	33 (54%)	21 (34%)	7 (11%)	33 (54%)	24 (39%)	4 (7%)	14
Gezondheid	32	26 (81%)	2 (6%)	4 (13%)	27 (84%)	1 (3%)	4 (13%)	1
Landbouw	19	13 (68%)	0 (-)	6 (32%)	13 (68%)	2 (11%)	4 (21%)	0
Natuur	60	35 (58%)	7 (12%)	18 (30%)	36 (60%)	9 (15%)	15 (25%)	1
Recht	22	18 (82%)	0 (-)	4 (18%)	18 (82%)	0 (-)	4 (18%)	0
Sectoroverstijgend	27	5 (19%)	0 (-)	22 (81%)	5 (19%)	2 (7%)	20 (74%)	0
Taal en cultuur	118	64 (54%)	36 (31%)	18 (15%)	65 (55%)	39 (33%)	14 (12%)	3
Techniek	45	12 (27%)	4 (9%)	29 (64%)	12 (27%)	17 (38%)	16 (36%)	2
Totaal	419	214 (51%)	78 (19%)	127 (30%)	218 (52%)	113 (27%)	88 (21%)	27

Zoals gezegd moeten deze voornemens met de medezeggenschap worden besproken, dus pas als de besluiten van universiteiten er liggen, kan de balans worden opgemaakt.

II. Taalvaardigheid studenten

Binnen instellingen wordt momenteel al veel aandacht besteed aan (het verbeteren van) de taalvaardigheid van zowel Nederlandse als internationale studenten. Dat gebeurt zowel binnen het curriculum als extracurriculair. Een groot deel van de opleidingen kent leerlijnen waarin aandacht besteed wordt aan academisch schrijven en academisch presenteren. Daarnaast geldt dat bij enkele instellingen bij de start van de opleiding een taaltoets afgenomen wordt. Afhankelijk van de score wordt bepaald of studenten een bijspijkerkursus moeten volgen. Opleidingen bieden ook veelal specifieke begeleiding aan bij bijvoorbeeld het schrijven van een scriptie of schrijfopdrachten.

Daarnaast kennen universiteiten Talencentra. Deze centra bieden mogelijkheden om extracurriculair taalonderwijs te volgen. Deze mogelijkheden zijn beschikbaar voor zowel Nederlandse als internationale studenten en zijn niet afhankelijk van de taal van de opleiding die studenten volgen. In deze cursussen kunnen studenten in aanvulling op hun opleidingsprogramma meer leren over bijvoorbeeld academisch schrijven. Daarnaast ontwikkelen instellingen ook veel aanbod specifiek gericht op internationale studenten in de vorm van basiscursussen Nederlands. Deze cursussen richten zich op de Nederlandse taal, cultuur en het studentenleven. Voor internationale studenten die dat willen, is op veel universiteiten ook een verdiepend cursusaanbod beschikbaar, waardoor studenten ook op hoger niveau Nederlands kunnen leren.

Naast de plannen van individuele instellingen gaat UNL ook een landelijke werkgroep inrichten waarin de universiteiten kennis gaan delen over hoe universiteiten de Nederlandse (academische) taalvaardigheid van studenten kunnen verbeteren. De werkgroep brengt onder meer goede voorbeelden in kaart die instellingen en opleidingen vervolgens – zowel binnen als buiten het curriculum – kunnen gebruiken om de Nederlandse (academische) taalvaardigheid te verbeteren. De werkgroep zal hierbij gebruikmaken van de suggesties uit het rapport van de Taalunie over dit onderwerp.

Hoewel universiteiten veel doen op het gebied van taalvaardigheid, achten zij het wel van belang te wijzen op de rol van het funderend onderwijs bij de taalbeheersing en de taalvaardigheid van (aankomende) studenten. Voor het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid ligt er wat betreft universiteiten een verantwoordelijkheid in de volledige onderwijsketen, te beginnen bij het primair en voortgezet onderwijs.

III. Actieve werving beurzen en fairs

Universiteiten zeggen in hun maatregelenpakket toe om het besluit van vorig jaar voort te zetten om niet meer actief te werven op beurzen en fairs. Alleen daar waar regionale dan wel nationale tekorten zijn op de arbeidsmarkt, wordt op sommige plekken wel geworven. Uiteraard doen universiteiten wel aan voorlichting, zoals ook vereist volgens artikel 7:15WHW. Universiteiten hebben een gezamenlijk kader ontwikkeld waarin de verschillen tussen werving en voorlichting uiteen worden gezet.

Werving is gericht op het leggen van het eerste contact tussen aspirant-student en universiteit. Enkele voorbeelden van werving zijn:

- organiseren van en deelname aan brede internationale fysieke en onlineonderwijsbeurzen;
- betaalde listings op studiekeuzeplatforms;
- contextuele advertising, sponsored/content marketing gericht op het genereren van leads uit het buitenland.

Studievoorlichting is gericht op het verstrekken van informatie over de instelling en haar opleidingen, ten behoeve van een juiste studiekeuze, geïnitieerd door de aankomende student. Enkele voorbeelden van studievoorlichting zijn:

- voorlichtingsactiviteiten door medewerkers en studenten van de universiteit, zoals (hybride) open dagen, webinars en meeloopdagen op de campus van de universiteit;
- opleidingsinformatie op alle niet-betaalde particuliere en publieke studiekeuzeplatforms aanbieden, nieuwsbrieven via e-mail versturen of organische socialemediaberichten plaatsen met relevante content om studiekezers goed te informeren;
- alle online- en fysieke retentieactiviteiten gericht op het behoud van studiekezers.

IV. Blijfkans en sense of belonging vergroten

Universiteiten werken nu al samen met de lokale en regionale arbeidsmarkt om bijvoorbeeld stageplekken te creëren voor studenten. Ook hebben veel universiteiten speciale begeleidingstrajecten en carrière-evenementen, en is er een taalvaardigheidsaanbod voor internationale studenten om de Nederlandse taal machtig te worden. Universiteiten verkennen nu wat zij verder nog kunnen doen om de blijfkans te verhogen.

V. Voorbereidend jaar stopzetten

Een aantal instellingen heeft op dit moment nog een voorbereidend jaar dat wordt aangeboden aan studenten die op grond van hun hoogst genoten vooropleiding (vaak uit een land zonder vwo-equivalent) geen toegang hebben tot de universiteit, maar vanwege goede prestaties in het vooronderwijs wel een plek verdienen. Om de instroom van internationale studenten verder te beheersen, worden deze programma's beëindigd. In sommige gevallen is er sprake van externe leveranciers, waarmee juridisch bindende contracten lopen. De laatste hiervan loopt in 2026 af; na afloop worden de contracten niet verlengd of opnieuw afgesloten.

Universiteiten van Nederland

Bijlage 1: Overzicht sectorale maatregelen conform bestuurlijke afspraken universiteiten

Wat?	Instellingsniveau	Verweven in bestuurlijke processen UNL	Parameter voor jaarlijkse bespreking totaaloverzicht op CvB-niveau in UNL-verband
Nederlandstalige varianten aan Engelstalige bachelors toevoegen	Inventariseren welke opleidingen een Nederlandstalige variant krijgen.	Dit wordt opgenomen in het proces evenwichtig opleidingsaanbod. Dit onderwerp komt twee keer per jaar terug op de agenda van de rectoren van universiteiten.	Overzicht opleidingstaal
Engelstalige bachelors omzetten naar het Nederlands	Inventariseren welke opleidingen naar het Nederlands worden omgezet.	Dit wordt opgenomen in het proces evenwichtig opleidingsaanbod. Dit onderwerp komt twee keer per jaar terug op de agenda van de rectoren van universiteiten.	Overzicht opleidingstaal
Geen nieuwe Eng-talige BA-Opleidingen	Geen nieuwe Engelstalige bachelors aanvragen en inventariseren effect op voorgenomen plannen. Instellingen nemen dit op in hun taalbeleid. ¹	Dit wordt opgenomen in het proces evenwichtig opleidingsaanbod. Dit onderwerp komt twee keer per jaar terug op de agenda van de rectoren van universiteiten.	Overzicht opleidingstaal
NL taalvaardigheid staf & studenten vergroten	Taalbeleid voor staf en studenten vormgeven. Vergroten capaciteit en middelen.	Eenmaal per jaar bespreken de rectoren de voortgang op het gebied van academische taalvaardigheid.	Aanbod en mogelijk deelname taalcurssussen
Krimp instroom int. BA-studenten	Fixus op ENG-talige tracks wanneer mogelijk	Dit wordt opgenomen in het proces evenwichtig opleidingsaanbod. Dit onderwerp komt twee keer per jaar terug op de agenda van de rectoren van universiteiten. Tevens zullen universiteiten vanaf 2028 tweemaal per jaar onderzoeken wat de effecten van de extra capaciteitsfixi zijn op de toegankelijkheid van het stelsel. Dit doen universiteiten mede op verzoek studentenbonden.	Update instroomcijfers
Geen actieve werving beurzen en fairs	Voortzetten huidige maatregelen	-	-
Vorbereidend jaar stopzetten	Vorbereidend jaar stopzetten wanneer contracten aflopen	-	-

¹ Dit beleid loopt in ieder geval tot de WIB wordt ingevoerd, met de Toets Anderstalig Onderwijs als onderdeel

Universiteiten *van* Nederland

Blijfkans int. studenten vergroten & versterken sense of belonging	Samen met werkgevers werken aan plan ter vergroting blijfkans	Kennisdeling binnen ambtelijke netwerken UNL	Update data blijfkans
Studentenhuisvesting	Met lokale en regionale partners werken aan meer studentenhuisvesting	Jaarlijkse bespreking Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting op CvB-niveau.	Studentenhuisvestingsmonitor Kences
Doorontwikkeling international classroom	Doorontwikkelen international classroom	Kennisdeling binnen ambtelijke UNL-netwerken, evt. samen met Nuffic	-

Maatregelenpakket zelfregie: versterken Nederlandse taal en beheersen internationale instroom

Gepubliceerd op 8-2-2024

Inleiding

Nederland behoort tot de top van Europese kennis- en innovatielanden. De Nederlandse universiteiten versterken de samenleving en economie met academisch onderwijs, onderzoek en innovatie. Nederlandse universiteiten trekken van over de hele wereld mensen aan die een bijdrage willen komen leveren aan de Nederlandse kennisinfrastructuur. Dit is iets om trots op te zijn. De slimste breinen van over de hele wereld trekken naar Nederland en studenten kunnen in een 'international classroom' van elkaar en van (internationale) wetenschappers en docenten leren. Bedrijven, overheden en publieke organisaties werken samen met de beste wetenschappers en dat is goed voor onze lokale, regionale en nationale economie. Het CPB heeft berekend dat een Europese student de Nederlandse samenleving netto gemiddeld 17 duizend euro oplevert. Niet-Europese internationale studenten leveren netto zelfs 96 duizend euro op.¹

Tegelijkertijd zien universiteiten dat de groei van de internationale studenteninstroom ook tot knelpunten leidt. Te grote groepen internationale studenten kunnen de kleinschaligheid van het onderwijs, de verwevenheid van onderzoek en onderwijs en daarmee ook de kwaliteit van het onderwijs op de middellange termijn onder druk zetten. Het sterk internationale wetenschappelijke karakter van universiteiten mag bovendien niet op gespannen voet staan met het belang van de Nederlandse taal. Engels is de lingua franca in de wetenschap en daarmee een integraal onderdeel van de dagelijkse praktijk op universiteiten. Tegelijkertijd zijn universiteiten onderdeel van de Nederlandse samenleving. Studenten worden voorbereid op een rol in deze samenleving, en universiteiten willen hun kennis inzetten voor een beter Nederland. Nederlandse taalvaardigheid is en blijft daarom van groot belang. Bovenal dient de toegankelijkheid van universiteiten voor Nederlandse studenten gewaarborgd, en waar nodig versterkt, te worden.

Om dit mogelijk te maken hebben de Nederlandse universiteiten een maatregelenpakket opgesteld. Dit hebben universiteiten gedaan door zelfregie: een intensieve vorm van afstemming, waarin universiteiten gezamenlijk besluiten nemen over complexe en instellingsoverstijgende thema's. In gezamenlijkheid zorgen universiteiten hiermee dat hun activiteiten zo goed mogelijk aansluiten bij wat de samenleving nodig heeft. De autonomie en interne besluitvorming van universiteiten blijven daarbij behouden. Logischerwijs zullen alle universiteiten de voorgenoemde maatregelen met de medezeggenschap bespreken.

Met het maatregelenpakket werken universiteiten aan meer Nederlandstalig onderwijsaanbod, en het percentage uniek Engelstalige opleidingsaanbod zal stevig teruggedrongen worden. De komende jaren willen de universiteiten bij veel opleidingen een numerus fixus hanteren voor Engelstalige opleidingsvarianten, terwijl de Nederlandstalige variant vrij toegankelijk blijft. Daarmee kunnen universiteiten krimpen in de internationale bachelorinstroom. Universiteiten gaan bovendien met faculteiten en de medezeggenschap in gesprek over welke bacheloropleidingen volledig naar het Nederlands omgezet kunnen worden. Er wordt actief gewerkt aan de Nederlandse taalvaardigheid van studenten en staf. De stop op actieve werving op internationale beurzen

---

¹ De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs en mbo, CPB, 2019, pagina 36, tabel 5.4, link: https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/cpb-notitie-de-economische-effecten-van-internationalisering-in-het-hoger-onderwijs-en-mbo_0.pdf

Universiteiten van Nederland

en fairs blijft gehandhaafd. Het zogenaamde voorbereidend jaar voor aspirant studenten wordt afgeschaft. Ook gaan universiteiten samen met lokale partners werken aan een plan om de blijfkans van internationale studenten te vergroten, om zo de baten voor de Nederlandse samenleving te verhogen.

Met de maatregelen brengen universiteiten de internationalisering weer in balans. Het goede van internationalisering blijft behouden en knelpunten worden aangepakt. Om dit te kunnen doen hebben universiteiten wel het vertrouwen, de tijd en vooral een snelle invoering van de instrumenten van de Wet internationalisering in balans (WiiB) nodig. In deze wet wordt de juridische mogelijkheid gecreëerd om een numerus fixus op een Engelstalige variant van een opleiding te kunnen zetten. Universiteiten trekken graag samen met de politiek en de overheid op om het Nederlands te versterken en de internationale bachelorinstroom te beheersen, om zo de kwaliteit en de toegankelijkheid van het onderwijs te blijven garanderen.

Maatregelenpakket

Universiteiten zullen in de komende kabinetsperiode onderstaande maatregelen nemen om de Nederlandse taal te versterken, de internationale instroom te beheersen, de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten te borgen, het Nederlands als academische taal te versterken en de blijfkans van internationaal talent te vergroten. Voor een deel van deze maatregelen hebben universiteiten de politiek hard nodig, bijvoorbeeld omdat implementatie afhankelijk is van wat er precies in de WiiB komt te staan. Het invoeren van alle maatregelen vraagt tijd, en kost bovendien geld.

Maatregelen versterken Nederlandse taal

Alle grote bachelors worden ook in het Nederlands gegeven

Momenteel is 70% van de bacheloropleidingen Nederlandstalig, waarvan 18% ook een Engelstalige variant heeft. Het aantal volledig Engelstalige bacheloropleidingen is 30%. Dat percentage zal verminderd worden. Universiteiten zorgen ervoor dat Nederlandse studenten alle grote bacheloropleidingen op verschillende Universiteiten in het Nederlands kunnen volgen. Universiteiten gaan Nederlandstalige varianten toevoegen op plekken waar alleen Engelstalige varianten bestaan. Op deze manier wordt het Nederlandstalige onderwijsaanbod vergroot, en hebben studenten vaker de keuze om de bacheloropleiding van hun voorkeur in het Nederlands te volgen. Bij het invoeren van deze maatregel wordt rekening gehouden met de inhoud van de opleiding en de uitzonderingsgronden die in de WIB worden genoemd.

Het is wel van belang om realistisch te zijn over de termijn waarop dit mogelijk is. Voor het inrichten van Nederlandstalige varianten is namelijk tijd en geld nodig. Zo zal op sommige plaatsen Nederlandstalig personeel moeten worden geworven of moet internationaal personeel het Nederlands beter gaan beheersen. Ook in praktische zin moet er van alles gebeuren. Van het vertalen van cursusmateriaal tot aan afstemming met de medezeggenschap en opleidings- en examencommissie.

Universiteiten werken aan meer Nederlandstalige opleidingen

Naast het toevoegen van Nederlandstalige varianten aan veel Engelstalige bachelors, inventariseren universiteiten welke Engelstalige bacheloropleidingen volledig kunnen worden omgezet naar het Nederlands. Universiteiten zoeken daarbij naar een balans. Zij zien enerzijds de maatschappelijke wens van voldoende Nederlandstalig aanbod en anderzijds bijvoorbeeld de wens van Nederlandse studenten om in het Engels te studeren, daarnaast is er een groeiende vraag vanuit de arbeidsmarkt naar internationaal talent.

Het is tegelijkertijd van groot belang dat er landelijk een passend totaal ontstaat van Nederlandstalig aanbod. Daarom zullen de domeinoverleggen (de landelijke overleggen van decanen) en de rectoren het komende jaar voor een aantal discipline gebieden scenario's uitwerken. Mede op basis daarvan komt vervolgens elke

universiteit, in overleg met de eigen medezeggenschap, tot besluitvorming over het omzetten van opleidingen naar het Nederlands.

Geen nieuwe Engelstalige bacheloropleidingen

Universiteiten spreken af voorlopig geen nieuwe Engelstalige bekostigde bacheloropleidingen te ontwikkelen. Deze maatregel wordt binnen twee jaar geëvalueerd en eindigt sowieso op het moment dat de nieuwe wettelijke Toets Anderstalig Onderwijs (TAO) in werking treedt. Voor opleidingen die nu al zijn aangemeld bij het CDHO en de NVAO, wordt een uitzondering gemaakt, vanwege de kosten en tijd die al in het starten van deze opleidingen zijn gestoken. Ook opleidingen voor tekortsectoren en opleidingen die in European Universities verband worden ontwikkeld, worden van deze maatregel uitgezonderd.

Nederlandse taalvaardigheid studenten en staf verbeteren

De Nederlandse taalvaardigheid van Nederlandse en internationale studenten zal worden verbeterd door modules beschikbaar te stellen waarmee studenten hun uitdrukkingsvaardigheid kunnen versterken.

Voor internationale staf zullen taaleisen ingevoerd worden en cursussen aangeboden worden om een minimumniveau Nederlands te beheersen. Verdere detaillering hiervoor wordt uitgewerkt.

Maatregelen beheersing internationale instroom

Universiteiten gaan krimpen in de instroom van internationale bachelorstudenten

Universiteiten hebben de afgelopen jaren een groeiende instroom van internationale bachelorstudenten gekend. De laatste twee collegejaren is deze instroom gestabiliseerd. Een mogelijke verklaring voor de gestabiliseerde instroom is dat universiteiten minder internationaal zijn gaan werven en meer informatie over het tekort aan studentenwoningen zijn gaan geven. Nu willen universiteiten aanvullende maatregelen nemen om de internationale studenteninstroom in de bachelor de komende jaren verder omlaag te brengen.

De brede inzet van capaciteitsfixussen op Engelstalige bachelortracks staat daarbij centraal. Dit is een belangrijk sturingsinstrument, omdat universiteiten de fixus zullen vaststellen op een studentenaantal dat lager ligt dan de gemiddelde instroom van de afgelopen jaren. Op deze manier kunnen universiteiten in onderlinge coördinatie actief sturen op de instroom van internationale bachelorstudenten. Hierbij houden universiteiten rekening met arbeidsmarkttekorten en krimpregio's. Bij de grote Engelstalige bacheloropleidingen zullen serieuze stappen gezet gaan worden om de internationale studentenaantallen omlaag te brengen.

Universiteiten willen deze capaciteitsfixus op de Engelstalige variant kunnen zetten in plaats van op de gehele opleiding, om zo de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten te kunnen waarborgen. Door alleen op de Engelstalige variant een numerus fixus te zetten, blijft de Nederlandstalige variant vrij toegankelijk. Op deze manier wordt de instroom beheerst en ervoor gezorgd dat Nederlandse studenten nog steeds terechtkunnen op de opleiding naar keuze. Nederlandse studenten die het liefst in het Engels zouden studeren, maar vanwege de numerus fixus op de Engelstalige variant niet worden toegelaten, kunnen altijd deelnemen aan de Nederlandstalige variant. Zolang Nederlandse universiteiten de sturingsinstrumenten niet hebben, kunnen ze alleen capaciteitsfixussen op de gehele opleiding zetten, waarmee ook de toegankelijkheid voor Nederlandstalige varianten (en dus voor Nederlandse studenten) achteruitgaat.

Om dit te kunnen doen, hebben universiteiten zo snel mogelijk de sturingsinstrumenten nodig waar zij al [sinds 2018 om vragen](#) ([link naar PDF](#)). Daarom roepen universiteiten de politiek op om spoed te zetten achter de behandeling van de Wet internationalisering in balans (WiiB), waarin deze instrumenten zijn opgenomen. Universiteiten staan klaar om deze instrumenten in te zetten, en zo het aantal internationale studenten bij grote Engelstalige en tweetalige bacheloropleidingen omlaag te brengen.

Universiteiten van Nederland

Geen actieve werving op internationale beurzen en fairs

Om de instroom van internationale studenten te laten dalen, werven universiteiten internationaal niet actief op grootschalige internationale beurzen en fairs. Alleen daar waar regionale dan wel nationale tekorten zijn op de arbeidsmarkt, werven universiteiten nog wel actief. Universiteiten maken een onderscheid tussen werving en voorlichting. Uiteraard blijven universiteiten voorlichting geven aan aspirant-studenten, bijvoorbeeld over de inhoud van een opleiding.

Vorbereidend jaar stopzetten

Enkele universiteiten bieden een zogenaamd voorbereidend jaar aan. Het voorbereidend jaar is bedoeld voor aspirant-studenten uit landen waar het voorbereidend onderwijs maximaal een havo-equivalent kent en waar dus niet de mogelijkheid bestaat om op de middelbare school een vwo-equivalent te volgen. Deze aspirant-studenten worden tijdens dit jaar voorbereid om aan een universiteit te kunnen studeren. De (overigens nog maar enkele) universiteiten die dit aanbieden, stoppen hiermee zodra de lopende contracten met de aanbieders zijn afgelopen. Door te stoppen met het voorbereidend jaar, zullen minder aspirant-studenten toelaatbaar zijn voor een Nederlandse wo-bacheloropleiding, waardoor de instroom van buitenlandse studenten wordt beperkt.

Blijfkans vergroten en studentenhuisvesting aanpakken

Samen met werkgevers de blijfkans van internationale studenten actief vergroten

De samenleving heeft er baat bij als internationale studenten na hun studie in Nederland blijven wonen, of in het buitenland actief zijn voor Nederlandse bedrijven en instellingen, en aldus een bijdrage aan de Nederlandse samenleving en economie leveren. Momenteel blijft ongeveer een derde van de internationale studenten na hun studie in Nederland², en is een ander deel in het buitenland actief voor Nederlandse bedrijven en instellingen. Universiteiten gaan actief inzetten op het vergroten van de blijfkans van studenten na hun studie. Iedere universiteit gaat samen met regionale en nationale werkgevers een meerjarenplan maken om de blijfkans te vergroten. Hierbij valt te denken aan het stimuleren van veldwerk, stages en afstudeeropdrachten bij organisaties en bedrijven in Nederland, daar hoort bij het versterken van de Nederlandse taalvaardigheid, zoals eerder beschreven. Ook werken universiteiten er actief aan dat studenten zich in Nederland thuis voelen (versterken *sense of belonging*). Universiteiten doen dit onder meer met de maatregelen uit het bestuursakkoord hoger onderwijs en wetenschap³.

Studentenhuisvesting

Universiteiten zien in enkele grote steden huisvestingsproblemen waar veel studenten last van hebben. Universiteiten dragen graag bij aan de oplossing, maar kunnen dit niet zelf. Universiteiten mogen namelijk geen woningen bouwen met geld dat is bedoeld voor onderwijs.⁴ Daarom werken universiteiten samen met gemeenten, de rijksoverheid, studentenhuisvesters en studentenbonden aan het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting (LAS). In het LAS zijn afspraken gemaakt om het aantal studentenkamers te laten toenemen. Hierbij zetten universiteiten ook in op het huisvesten van studenten in gemeentes grenzend aan universiteitssteden. Iedere universiteit maakt lokaal afspraken met studentenhuysvesters, de gemeente en lokale studentenorganisaties, waarbij universiteiten de studentenhuysvesters en gemeentes zo goed mogelijk faciliteren om de lokale woningproblematiek op te kunnen lossen.

Richting internationale studenten hebben universiteiten een informatieplicht. Universiteiten wijzen studenten daarom meerdere malen en tijdig in het aanmeldtraject op de lokale huisvestingsproblematiek. Hiernaast

---

² Derde van Internationale studenten blijft in Nederland werken, CBS, 12-9-2023, link: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/37/derde-van-internationale-afgestudeerden-blijft-in-nederland-om-te-werken>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/14/bestuursakkoord-2022-hoger-onderwijs-en-wetenschap>

⁴ Vanwege de beleidsregel investeren met publieke middelen in private activiteiten, zie: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0045046/2021-04-15>

wordt internationale studenten sterk afgeraden om met hun studie te starten als ze bij aanvang van het studiejaar nog geen woning hebben gevonden.

Conclusie: maatregelenpakket universiteiten brengt de internationalisering meer in balans

Universiteiten nemen meerdere maatregelen, die allemaal inspelen op een of meerdere knelpunten van internationalisering. Zo gaan universiteiten het aantal unieke Engelstalige opleidingen terugdringen door daarnaast meer Nederlandstalige opleidingen te creëren en willen universiteiten meer gaan sturen op internationale instroom. Verder zetten universiteiten sterk in op het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid bij internationale studenten en staf, werven universiteiten niet meer op internationale beurzen en fairs en werken universiteiten samen met lokale en regionale partners aan een verhoogde blijfkans en meer studentenhuisvesting. Over twee jaar willen universiteiten de effecten van de maatregelen gaan evalueren.

De maatregelen zullen geld, capaciteit en tijd kosten om te implementeren. Om dit maatregelenpakket tot een succes te maken, hebben universiteiten van de politiek daarom sturingsinstrumenten, tijd en vertrouwen nodig. De sturingsinstrumenten zijn essentieel om de internationale bachelorinstroom beter te kunnen beheersen. Daarom roepen universiteiten de politiek op om deze zo snel mogelijk beschikbaar te stellen.

Met nadruk roepen universiteiten op om het kind niet met het badwater weg te gooien en waarschuwen voor radicale, generieke maatregelen die op sommige plaatsen te lezen zijn, zoals het omzetten van alle bachelors naar het Nederlands. Deze maatregelen zullen grote negatieve gevolgen hebben voor de samenleving, de economie, universiteiten en Nederlandse en internationale studenten. Arbeidsmarkttekorten zullen verder oplopen, in het bijzonder in tekortsectoren. De economische groei zal afnemen omdat universiteiten minder kunnen doen aan onderzoek en ontwikkeling. Daarnaast kunnen universiteiten hun rol als aanjager van hun regio niet goed of in sommige gevallen helemaal niet meer vervullen. Met name voor de economische ontwikkeling van krimpregio's zou dit een groot probleem zijn. VNO-NCW waarschuwt⁵ niet voor niets voor een 'kennis-nexit'. Ook moeten we er voor waken dat het voor universiteiten moeilijker wordt goede internationale staf aan te trekken, en dat daarmee de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek en de grote internationale reputatie daarmee mogelijk zal afnemen. Opleidingen en specialisaties die van wetenschappelijke, maatschappelijke en mogelijk in de toekomst van economische meerwaarde zijn, moeten we behouden.

---

⁵ Zie <https://www.vno-ncw.nl/column/jaag-internationale-studenten-niet-weg-uit-nederland>